

Dodržiavanie zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní pre školy a školské zariadenia

Úvod

Segregácia vo výchove a vzdelávaní predstavuje závažný spoločenský a etický problém, ktorý má negatívne dôsledky pre všetkých žiakov. Segregácia vedie k znevýhodňovaniu určitých skupín, obmedzovaniu ich vzdelávacích príležitostí a znižovaniu kvality ich života. Cieľom tohto dokumentu je poskytnúť smernice a odporúčania pre školy a školské zariadenia, aby zabezpečili rovnoprávny prístup ku kvalitnému vzdelaniu pre všetkých žiakov bez rozdielu rasy, etnickej príslušnosti, zdravotného postihnutia, sociálneho statusu alebo iných faktorov.

Školy a školské zariadenia, aj Špeciálna základná škola – Speciális Alapiskola, Úzka 4, 937 01 Želiezovce (ďalej „škola“) sú povinné v súlade s § 145 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z. pri dodržiavaní zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní postupovať podľa Štandardov, ktoré vydáva a na svojom webovom sídle zverejňuje MŠVVaM SR. Tieto Štandardy dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní zaväzujú riaditeľov škôl, školských zariadení a každého pedagogického zamestnanca, odborného zamestnanca a ďalšieho zamestnanca školy k dodržiavaniu stanovených pravidiel, princípov a postupov, ktorých cieľom je podporiť vytvorenie inkluzívneho prostredia na škole, v ktorej sa každý žiak a poslucháč bude cítiť prijatý.

Uplatňovanie Štandardov dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní pre školu v zmysle školského zákona znamená zavedenie a dodržiavanie pravidiel, princípov a postupov na predchádzanie segregácie, identifikáciu rizika segregácie a nápravu segregačného konania, pokiaľ bolo indikované na základe kontroly.

Právny rámec:

Dodržiavanie zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní je zakotvené v národnej legislatíve aj v medzinárodných dohodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala. Základné princípy zákazu segregácie vychádzajú z:

- Ústavy Slovenskej republiky
- Zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon)

- Antidiskriminačného zákona
- Medzinárodných dohovorov o ochrane ľudských práv a slobôd

Tieto dokumenty jednoznačne stanovujú povinnosť škôl zabezpečiť inkluzívne vzdelávanie a eliminovať akékoľvek formy segregácie. Súčasťou právnych opatrení je aj povinnosť škôl vykonávať pravidelné kontroly zloženia tried a sledovať dodržiavanie inkluzívnych princípov.

Zavedenie štandardov:

- Aktualizácia školského poriadku o dodatok s názvom: Štandardy dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní. Štandardy dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní sú podľa § 145 ods. 1 školského zákona záväzné pri vypracovaní školského poriadku. Škola vloží formou dodatku školského poriadku v plnom znení text dokumentu zverejneného na webovom sídle ministerstva školstva s názvom Štandardy dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní.

Identifikácia rizika segregácie:

- Škola využije na identifikáciu uplatňovania Štandardov postup uvedený v kapitole 3 „Nástroj na sebahodnotenie školy“ metodického materiálu Spolu v jednej lavici.
- MŠVVaM SR identifikuje riziko segregácie prostredníctvom Monitoringu rizika segregácie, ktorý realizuje Inštitút vzdelávacej politiky (MŠVVaM SR).

Dodržiavanie štandardov:

- Vypracovanie Plánu uplatňovania Štandardov dodržiavania zákazu segregácie (ďalej len „Plán“) do konca septembra 2025.
- Postup podľa znenia jednotlivých Štandardov a vypracovaného Plánu v zmysle odporúčaní v Časti B „Praktická časť“ Metodickej príručky desegregácie vo výchove a vzdelávaní znamená realizáciu preventívnych opatrení na znížovanie vzniku rizika segregačných situácií; realizáciu opatrení na odstránenie situácií s potenciálom segregácie identifikovaných v Pláne a nápravu zistených nedostatkov.

Kontrola uplatňovania štandardov:

- Kontrola uplatňovania Štandardov prostredníctvom inšpekčnej činnosti Štátnej školskej inšpekcie je indikovaná na základe Monitoringu rizika segregácie. V prípade

identifikácie rizika segregácie, Štátna školská inšpekcia postupuje podľa platnej legislatívy a škole alebo školskému zariadeniu uloží opatrenia, napr. povinnosť pre riaditeľa/riaditeľku a/alebo zriaďovateľa vypracovať Plán odstránenia segregácie.

Náprava konania:

- Návrhy riešení predchádzania a odstraňovania segregácie vo výchove a vzdelávaní sa týkajú zmien postojov a hodnotového nastavenia všetkých aktérov výchovno-vzdelávacieho procesu a príčin a problémov podľa stanovenej typológie situácií s rizikom segregácie vo výchove a vzdelávaní, v ktorých sa segregácia môže prejavovať v špecifických podmienkach SR.
- Prehľad rôznych dostupných metodických materiálov ministerstva školstva, vzdelávacích aktivít a podujatí, webových stránok, užitočných kontaktov a iných podporných materiálov MŠVVaM SR zverejňuje a pravidelne aktualizuje na webovom sídle ministerstva školstva v časti Desegregácia: dostupné na internete: [Desegregácia | Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky](#)
Uplatňovanie Štandardov slúži ako preventívne opatrenie na identifikáciu potenciálnych rizík segregácie a vytvára predpoklad pripravenosti konať smerom k odstráneniu potenciálnej segregácie, ak k nej dôjde. Pri prevencii segregácie škola uplatňuje Štandardy predovšetkým prostredníctvom vykonávania preventívnych opatrení na zníženie rizika segregácie. Tieto opatrenia sú načrtnuté v Metodickej príručke desegregácie vo výchove a vzdelávaní.

Opatrenia na predchádzanie segregácii:

1. **Inkluzívne vzdelávanie** - Školy by mali zabezpečiť, aby všetci žiaci mali rovnaké možnosti na vzdelávanie v zmiešaných kolektívoch, kde sa učia spolu bez rozdielu.
2. **Podpora individualizovaného prístupu** - Každý žiak má právo na individuálny prístup podľa svojich schopností a potrieb, pričom sa kladie dôraz na podporu talentov a vyrovnávanie rozdielov.
3. **Vzdelávanie pedagógov** - Pedagógovia by mali byť pravidelne vzdelávaní v oblasti inkluzívneho vzdelávania a prevencie segregácie. Dôležitou súčasťou je aj metodická podpora učiteľov a využívanie inovatívnych vzdelávacích prístupov.

4. **Monitorovanie a hodnotenie** - Školy by mali pravidelne monitorovať zloženie tried a vyhodnocovať, či nedochádza k nepriamym formám segregácie. Výsledky hodnotení by mali byť transparentné a zverejňované vo výročných správach.
5. **Spolupráca s rodičmi a komunitou** - Informovanie rodičov o dôležitosti inklúzie a zapájanie ich do procesov vzdelávania prispieva k vytváraniu pozitívneho prostredia pre všetkých žiakov.

Návrh plánu uplatňovania štandardov dodržiavania zákazu segregácie:

1. **Analýza a hodnotenie aktuálneho stavu**
 - Identifikácia potenciálnych problémových oblastí v škole a ich analýza.
 - Identifikácia skupín žiakov, ktoré sú v ohrození segregácie.
2. **Príprava a implementácia inkluzívnych stratégií**
 - Tvorba metodických materiálov na podporu rovnoprávneho vzdelávania.
 - Pravidelné školenia a semináre pre pedagógov na tému inklúzie a prevencie segregácie.
 - Zavedenie programov na podporu zmiešaných kolektívov a aktívneho zapojenia žiakov.
3. **Pravidelné hodnotenie a revízia opatrení**
 - Každoročná revízia školských politík v oblasti rovnoprávneho prístupu.
 - Organizovanie dotazníkových prieskumov medzi žiakmi, rodičmi a pedagógmi na monitorovanie efektivity opatrení.
 - Vytvorenie hodnotiacich mechanizmov na sledovanie zmien v štruktúre tried.
4. **Spolupráca s odbornými organizáciami a inštitúciami**
 - Vytváranie partnerstiev s mimovládnyimi organizáciami na podporu inkluzívneho vzdelávania.
 - Zapojenie odborníkov zo sociálnej oblasti do riešenia individuálnych prípadov.
 - Výmena skúseností s inými školami a zahraničnými vzdelávacími inštitúciami.
5. **Zabezpečenie transparentnosti a dostupnosti informácií**
 - Pravidelné zverejňovanie správ o naplňaní opatrení proti segregácii.
 - Vytvorenie informačných brožúr pre rodičov, pedagógov a žiakov o dôležitosti inklúzie.
 - Poskytovanie verejných konzultácií o implementácii opatrení na školách.

Záver

Dodržiavanie zákazu segregácie je nevyhnutné pre spravodlivé a efektívne vzdelávanie. Každá škola a školské zariadenie by mali aktívne pracovať na odstránení akéhokoľvek znevýhodňovania a vytvárať rovnaké podmienky pre všetkých žiakov. Implementácia týchto opatrení prispeje k budovaniu tolerantnej a spravodlivej spoločnosti. Dôležité je, aby školy pravidelne hodnotili účinnosť svojich inkluzívnych opatrení a prispôbovali ich aktuálnym potrebám. Cielená spolupráca medzi školami, komunitami a odbornými organizáciami je kľúčom k úspešnému napĺňaniu princípov inkluzívneho vzdelávania a predchádzaniu segregácii vo všetkých jej formách.

V Želiezovciach, 01.09.2025

PaedDr. Eva Šimková
riaditeľka školy

Špeciálna základná škola- Speciális Alapiskola, Želiezovce

Plán práce

Dodržiavanie zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní

školský rok 2025/2026

Výchovno-vzdelávací proces v našej škole je vedený v súlade s legislatívou SR a EÚ, ktorá zakazuje segregáciu na základe rasy, etnického pôvodu, zdravotného znevýhodnenia a iných dôvodov. Škola zabezpečuje rovný prístup ku kvalitnému vzdelávaniu všetkých žiakov, s dôrazom na rešpektovanie ich individuálnych potrieb.

Ciele v oblasti prevencie segregácie

1. Zabezpečiť rovnosť príležitostí pre všetkých žiakov
2. Podporovať inkluzívne prostredie bez diskriminácie a stigmatizácie
3. Zapájať rodičov, komunitu a odborníkov do spoločných aktivít
4. Zvýšiť povedomie pedagógov o prejavoch a rizikách segregácie
5. Realizovať aktivity, ktoré podporujú spoluprácu a spolupatričnosť medzi žiakmi

Časové rozvrhnutie aktivít a zodpovedné osoby

Oblasť	Aktivita	Termín	Zodpovedný
Organizácia tried	Úprava triednych kolektívov podľa potrieb žiakov, aktualizácia triednych kníh	august 2025	vedenie školy, triedni učitelia
Pedagogická práca	Interné školenie pedagógov – Moderné vyučovacie metódy pri práci s heterogénnou skupinou	október 2025	vedúca MZ
Rodičia a komunita	Spoločné rodičovské združenie	September, január, jún 2025	vedenie školy, pedagógovia
Prevencia a zdravie	Beseda so zdravotníkom – Zdravý životný štýl a prevencia rizikového správania	december 2025	vedenie školy-zabezpečí zdravotníkov na besedu: MUDr. K. Šáriková, MUDr. B. Regászová
Mimovyučovacie aktivity	Tvorivé dielne a vianočné posedenie	december 2025	triedni učitelia, vychovávatelia
Podpora čitateľskej gramotnosti	Návšteva knižnice spojená s literárnou besedou	február 2026	učitelia SJL, školská knižnica
Komunitné aktivity	Jarné športovo–rekreačné popoludnie pre žiakov a rodičov	apríl 2026	triedni učitelia, soc. pracovník
Vzdelávanie zamestnancov	Workshop – Digitálne nástroje vo vyučovaní	máj 2026	vedenie školy, vedúca MZ
Monitoring a hodnotenie	Záverečná pedagogická rada, spätná väzba od rodičov a žiakov	jún 2026	vedenie školy